

Heeft de inzet van een vakleerkracht invloed op de kwaliteit van het bewegingsonderwijs en daardoor op de ontwikkeling van de leerlingen?

Stand van zaken inzet vakleerkrachten voor bewegingsonderwijs

In het schooljaar 2020/2021 werd op drie kwart (77%) van de basisscholen een vakleerkracht voor bewegingsonderwijs ingezet in groep 3-8, waarvan een derde (33%) in combinatie met een groepsleerkracht¹. Dit houdt in de praktijk in, dat een deel van de lessen wordt verzorgd door de vakleerkracht en het andere deel door de bevoegde groepsleerkracht.

Beweegvaardigheden leerlingen

In het schooljaar 2016/2017 bleek uit een groot landelijk onderzoek dat de totale bewegingsvaardigheid² van leerlingen in groep 8 hoger was in klassen waar een vakleerkracht bewegingsonderwijs verzorgde dan in klassen waar een groepsleerkracht werd ingezet². Ander onderzoek bevestigt dit beeld³. Mogelijke verklaringen voor deze gevonden verschillen zijn dat vakleerkrachten over gespecialiseerdere kennis van bewegen en bredere beweegontwikkeling beschikken⁴. Daarnaast blijken vakleerkrachten in vergelijking met groepsleerkrachten meer tijd te besteden aan mogelijkheden om beweegvaardigheden te verbeteren^{5,6,7}.

Kwaliteit van het bewegingsonderwijs

Schoolleiders beoordelen de algehele kwaliteit van het bewegingsonderwijs aanzienlijk hoger als het door een vakleerkracht wordt gegeven (rapportcijfer 7.9) dan door een groepsleerkracht (rapportcijfer 7.0)¹.

Volgens schoolleiders zijn vakleerkrachten meer bekwaam om gedegen invulling te geven aan het bewegingsonderwijs dan groepsleerkrachten, met name door zaken zoals persoonlijke begeleiding en variatie⁷ bijvoorbeeld passende ondersteuning bieden aan leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte¹. Zo wordt op scholen met vakleerkrachten vaker Motorische Remedial Teaching ingezet voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften dan op scholen met alleen groepsleerkrachten. Scholen waar geen vakleerkracht wordt ingezet, werken minder vaak met een jaarplan voor bewegingsonderwijs en maken minder gebruik van leerlingvolgsystemen of motorische testen om de vorderingen van leerlingen bij te houden¹.

Scholen die alleen met groepsleerkrachten werken geven aan minder vaak een veilige sport- en bewegingomgeving tijdens het bewegingsonderwijs te bieden dan scholen met alleen vakleerkrachten. Zij hebben daarnaast minder vaak huis- en gedragsregels om de veiligheid in het bewegingsonderwijs te borgen⁸.

Buiten het bewegingsonderwijs

Ook buiten de lessen bewegingsonderwijs is een vakleerkracht van meerwaarde voor de basisschool. De meeste vakleerkrachten (81%) zijn ook betrokken bij andere sport- en beweegactiviteiten op school, zoals sportdagen en activiteiten tijdens de pauze, en kunnen zij bijvoorbeeld verbindingen maken met lokale sportverenigingen¹. Vakleerkrachten zijn meer bekwaam om ervoor te zorgen dat kinderen ook buiten het bewegingsonderwijs aan sporten en bewegen doen⁷.

Bovendien kan de inzet van een vakleerkracht werkdruk wegnemen bij een groepsleerkracht, omdat tijd die vrijkomt aan andere taken kan worden besteed, maar ook vanwege de stress die het voorbereiden en geven van bewegingsonderwijs door groepsleerkrachten kan worden ervaren^{1,4}.

Belemmeringen voor scholen

Ruim de helft (55%) van de schoolleiders wil meer vakleerkrachten voor bewegingsonderwijs inzetten, met name schoolleiders van scholen waar nu alleen groepsleerkrachten het bewegingsonderwijs verzorgen (71%). Drie kwart van de schoolleiders ervaart echter belemmeringen om de wensen voor bewegingsonderwijs te realiseren (77%), waaronder te weinig bevoegde leerkrachten (22%) en het onvoldoende kunnen inzetten van een vakleerkracht (20%)¹. Op dit moment voert het Mulier Instituut in samenwerking met de KVLO een verdiepend onderzoek uit naar

de mogelijkheden om voldoende vakleerkrachten in het primair onderwijs te kunnen realiseren die voor de wettelijke verplichting van het geven van 2 lessen bewegingsonderwijs per week essentieel is.

Literatuurlijst

¹Slot-Heijs, J.J., Vrieswijk, S., & Lucassen, J.M.H. (2021). *Bewegingsonderwijs en sport in het primair onderwijs, 2-meting*. Utrecht: Mulier Instituut.

²Inspectie van het Onderwijs (2018). *Peil.Bewegingsonderwijs – Einde basis- en speciaal onderwijs 2016/2017*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.

³Kok, de. T., Kann, van, D., Adank, A., Vos, S. (2019). *Effect vakdocent LO in BO op motorische ontwikkeling leerlingen (SALTO 2)*. Zeist: LO magazine 107.

⁴Overtoom, S., Slot-Heijs, J.J. Lucassen, J.M.H. (2017). *De winst van vakleerkrachten voor bewegingsonderwijs op Helmondse scholen*. Utrecht: Mulier Instituut.

⁵Constantinides, P., Montalvo, R., & Silverman, S. (2013). Teaching processes in elementary physical education classes taught by specialists and nonspecialists. *Teaching and Teacher Education*, 36, 68–76.

⁶Dyson, B. (2014). Quality physical education: A commentary on effective physical education teaching. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 85, 144-152.

⁷Straatmeijer, J. (2018). *Effecten meer en beter bewegingsonderwijs*. Amsterdam: Regioplan.

⁸Brouwer, L., Slot-Heijs, J.J., Lucassen, J.M.H., Collard, D.C.M. (2018). *Veiligheid in het bewegingsonderwijs: factsheet 2018/12*. Utrecht: Mulier Instituut.